

Informatiebladen voederbomen

Agroforestry maakt een groene en rendabele landbouw-economie mogelijk. Het Agroforestry Netwerk Gelderland ondersteunt agrarische ondernemers bij de toepassing van agroforestry op hun bedrijf. Om inzicht te krijgen in de toe te passen landschapselementen binnen agroforestry zijn een reeks van praktische informatiebladen ontwikkeld.

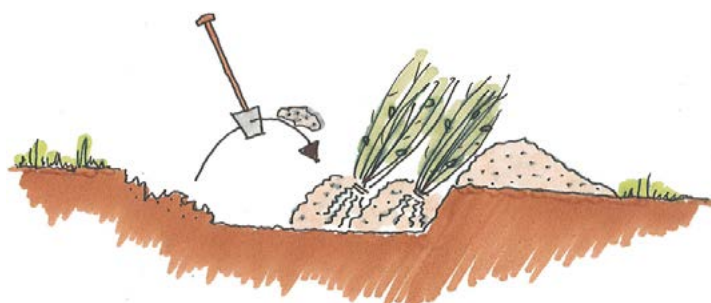
Knotbomen met voederfunctie

Een knotboom is een boom met een opgaande stam, waarbij periodiek de boven op die stam groeiende takken (of pruik) worden geoogst. Door dit beheer ontstaat na verloop van tijd een 'knot'. Deze knot kan op verschillende hoogtes worden gezet. Knotbomen deden dienst als grensafscheiding of als houtleverancier. Meest voorkomend zijn wilgen en elzen, maar ook es, populier eik en linde komen voor als knotboom. Rijen knotbomen worden langs weilanden, en dan vooral langs slootkanten geplant. Bladeren en jonge twijgen bevatten eiwitten, vitaminen, mineralen en sporenelementen. De bekendste knotsoort de wilg bevat zelfs salicine, wat een pijnstillende werking heeft. Door knotten kunnen verse twijgen als 'bladhooi' aan dieren gevoerd worden. Dit is een mooie aanvulling op het reguliere voer van de dieren en zorgt voor vermaak in de stal of het weiland. Verder zorgen de bomen voor ecosysteemdiensten als schaduw, tegengaan van erosie en voedsel voor nuttige insecten. Omdat knotbomen van belang zijn voor de biodiversiteit, is er een ANLb vergoeding mogelijk voor het beheer ervan.

Algemene aanplantinstructie

- 1 Het aanplanten kan plaatsvinden wanneer de bladeren van de bomen zijn, mits het niet vriest.
- 2 Voor de aanplant van een knotboom wordt, afhankelijk van de soort, gekozen voor een staak (dit is een lange tak van een bestaande knotboom) of een zogeheten bewortelde stek/veer.
- 3 Een staak wordt vaak met een maat van 250-300 cm hoogte aangeplant. Een bewortelde stek meestal met een maat van 250 cm hoogte.
- 4 Indien je niet direct alle bewortelde veren kunt aanplanten, dan kun je ervoor kiezen ze tijdelijk op te kuilen. Kies hiervoor een vochtige schaduwrijke plaats uit. Het opkuilen kan door een gat in de grond te graven en daar de veren met de wortels in te zetten. Bedek de wortels met de vrijgekomen grond.
- 5 Plaats een afrastering op 2 meter afstand van de knotbomen, om de nieuwe aanplant tegen vraat door vee te beschermen.
- 6 Oudere bomen hebben geen raster nodig bij begrazing door koeien of schapen. Bij begrazing door paarden of geiten is wel een raster nodig. Als er bij oudere bomen een raster geplaatst wordt mag dit niet aan de boom bevestigd worden.
- 7 Geef de jonge aanplant met name de eerste 2 jaar na aanplant voldoende water in droge perioden.

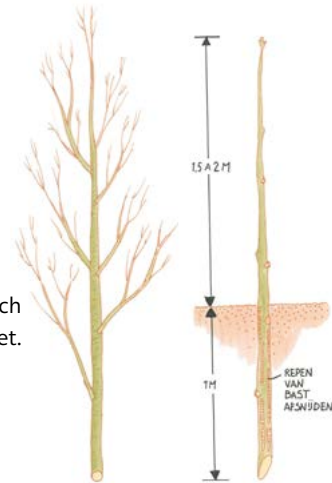

opkuilen

Specifieke aanplantinstructie

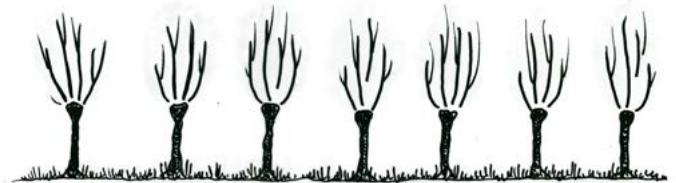
Wilg

- 1 Het aanplanten van knotwilgen is eenvoudig. Voor de aanplant van wilgen is een staak (een tak) van een bestaande knotboom voldoende. Een staak heeft een doorsnede van ca. 5 cm.
- 2 De onderkant van de bast dien je gedeeltelijk te schillen. Dit betreft de eerste meter van de onderkant.
- 3 Het gat voor de staak kun je boren met een grondboor. Ook kun je kiezen voor het graven van een plantgat.
- 4 Vervolgens kun je de staak ongeveer 1 meter in de grond steken.
- 5 Verwijder de takken van de zijkant van de staak en knot de staak op gewenste hoogte. Vanuit cultuurhistorisch oogpunt wordt vaak voor 1,5 tot 2 meter gekozen. Vanuit praktische overweging kan de knot ook lager worden gezet. (n.b. De hoogte van de knot heeft invloed op de hoogte van de ANLb beheervergoeding)
- 6 Plant de staken vanuit cultuurhistorisch oogpunt minstens 5 meter uit elkaar en bij voorkeur 8 meter. Plant je langs een sloot die geschouwd wordt door het waterschap? Ga bij hen na welke afstand zij hanteren en of er een vergunning voor aanleg nodig is.

Elzen, essen, populieren en eiken

- 1 Voor de aanplant van elzen, essen, populieren en eiken is een bewortelde stek/veer nodig.
- 2 Maak voor het planten van de stek/veer een plantgat van 40x40 cm.
- 3 Zaag de stek/veer minimaal 2 meter boven de grond af.
- 4 Plant de stek/veer minstens 3 meter uit elkaar.

Beheerinstructies

Houd de eerste jaren na aanplant de stam vrij van takken en laat alleen de takken aan de top groeien. Afhankelijk van de soort kunnen knotbomen om de 4 tot 6 jaar geknot worden, of eerder, want dieren vinden jonge twijgen het lekkerst. Zaag de takken af tot op 2 à 3 cm van de stam, haaks op de tak om te voorkomen dat er regenwater in blijft staan. Het knotten kan het beste plaats vinden in de periode van half november tot half maart.

Verdere informatie

Bij combinatie met een ruigtestrook is er ecologische meerwaarde en geldt een hogere vergoeding voor de ANLb. Onder ruigtestrook worden verstaan botanisch grasland, kruidenrijke akkerrand, wintervoedselakker en struweelrand.

Meer weten?

[Agroforestry Netwerk
Gelderland](#)

[Kennisbank
Stichting Landschapsbeheer
Gelderland](#)

Dit informatieblad is geproduceerd in opdracht van:

Agroforestry Netwerk Gelderland

Tekst en illustraties door: Stichting Landschapsbeheer Gelderland

Auteur: Bo Koning (Stichting Landschapsbeheer Gelderland)

Vormgeving: Evelien Nijenhuis

Eindredactie: Dyon Temming (Agroforestry Netwerk Gelderland)

Mogelijk gemaakt door:

Platform
Natuurinclusieve
landbouw Gelderland